

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Андрій Головач, Сергій Дейнеко, Олексій Філоненко, Юрій Черезов

Академія державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)

Анотація:

У статті розглянуто сучасний стан здоров'я студентської молоді. Проаналізовано шляхи вдосконалення професійної підготовки кадрів у галузі фізичної культури та спорту. Обґрунтовано необхідність посилення уваги суспільства до збереження та покращення здоров'я, формування культури здоров'я у студентської молоді, що визначається сформованими універсальними та спеціально спрямованими потенціалами, пов'язаними з оволодінням засобами самостійного використання прийомів і методів фізичної культури для підвищення адаптаційних резервів організму, працездатності й зміцнення здоров'я. Визначено перспективи проведення наукових досліджень, упровадження їх результатів у практику роботи закладів фізичної культури та спорту в системі підготовки кадрів у галузі фізичної культури та спорту для вдосконалення професійної підготовки кадрів шляхом збереження й зміцнення здоров'я, формування культури здоров'я у студентської молоді.

Ключові слова:

студент; фізична культура та спорт; професійна підготовка; культура здоров'я; здоровий спосіб життя.

Аннотация:

Головач Андрей, Дейнеко Сергей, Філоненко Алексей, Черезов Юрий. Особенности профессиональной подготовки будущих специалистов в области физической культуры и спорта. В статье рассмотрено современное состояние здоровья студенческой молодежи. Проанализированы пути усовершенствования профессиональной подготовки кадров в области физической культуры и спорта. Обоснована необходимость усиления внимания общества к сохранению и улучшению здоровья, формирования культуры здоровья у студенческой молодежи, что определяется сформированными универсальными и специально направленными потенциалами, связанными с овладением средствами самостоятельного использования приемов и методов физической культуры для повышения адаптационных резервов организма, работоспособности и укрепления здоровья. Определены перспективы проведения научных исследований, внедрения их результатов в практику работы заведений физической культуры и спорта в системе подготовки кадров в области физической культуры и спорта для совершенствования профессиональной подготовки кадров путем сохранения и улучшения здоровья, формирования культуры здоровья у студенческой молодежи.

Ключевые слова:

студент; физическая культура и спорт; профессиональная подготовка; культура здоровья; здоровый образ жизни.

Resume:

Holovach Andrii, Deineko Serhii, Filonenko Oleksii, Cherezov Yurii. Special features of professional training of future specialists in the field of physical education and sport.

The article focuses on the problem of saving and strengthening the health of student youth. It is connected with the fact that at present about 90% of students have serious deviations in their health, 50% of them are on dispensary registration, and every fifth student is in a preparatory or special medical group or is relieved of physical activity due to health condition, more than 70% of students have low and below average somatic health. The given statistics shows the necessity to maintain objective analysis of the most widespread form of organization the classes on Physical Education for student youth.

Among the main reasons of the deterioration of health, the researchers name neglecting of the problem of health and environmental protection, drawbacks in economical and social policies, changes in the way of life of the population, stresses which are exposed to people due to unsatisfactory conditions and norms of life, high spreading of self-destructive types of behavior, such as: drinking, drug addicting, substance abusing, hookah smoking. Accordingly, all that and many other things have a negative effect on young specialists' in the field of Physical Education and sport training.

Studying the problems of students' professional training in Physical Education shows mainly insufficient professional level of graduates for work as teachers, lecturers and coaches of Physical Education or a specific kind of sport. First of all, it is connected with the motivational sphere of activity, although often there is an insufficient level of cognitive and operational component. In order to overcome the drawbacks in specialists' of Physical Education and sport training, a lot of modern methods have been developed, such as personal, competence approaches.

Using the materials, which have been analyzed by us, the problem of improving professional training in the field of Physical Education and sport by saving and strengthening the health, forming a health culture among student youth, can be partially or completely solved.

Key words:

a student; Physical Education and sport; professional training; health culture, healthy lifestyle.

Постановка проблеми. В умовах складної соціально-економічної ситуації в Україні продовжують погіршуватись показники життя та здоров'я молоді загалом і студентської зокрема. Станом на 2016 рік під диспансерним наглядом перебувало 915 тисяч хворих. Найбільш поширеними є хвороби органів дихання (37,1 тисяч випадків на 100 тисяч населення), травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників (5,4 тисячі), хвороби системи кровообігу (4 тисячі), шкіри та підшкірної клітковини (3,9 тисячі), ока та його придаткового апарату, кістково-м'язової системи та сполучної

тканини (по 3,6 тисячі), сечостатевої системи (3,5 тисячі). За рік зареєстровано 748,5 тисяч випадків захворювань з уперше в житті встановленим діагнозом. Рівень захворюваності населення збільшився з 70,3 тисяч випадків у розрахунку на 100 тисяч населення в 2015 році до 72,6 тисяч – у 2016 році [9].

У середньому кожен житель міста Чернігів 9 разів на рік відвідував лікаря, двоє з трьох робили виклик до дому, а до кожного третього виїжджала швидка медична допомога.

Результати опитування свідчать, що в 2016 році на Чернігівщині стан свого здоров'я

оцінили як «добрий» 44% респондентів, як «задовільний» – 40%, а вважали його «поганим» – 16%. В Україні таких осіб 49%, 41% і 10% відповідно [9].

Серед регіонів найкраще оцінили свій стан здоров'я жителі Львівської, Чернівецької та Київської областей (67-62%), а найгірше – Чернігівської, Донецької, Івано-Франківської та Херсонської (16-14%) [11].

У країнах ЄС найбільша частка населення (80-72%) з «добрим» здоров'ям мешкає на Кіпрі, у Швеції, Нідерландах, Бельгії, Греції та Іспанії. Найбільш незадоволені станом свого здоров'я мешканці Португалії, Литви, Латвії, Угорщини, Естонії та Польщі (18-15%) [11].

На Чернігівщині, за даними опитування, 84% населення хворіло протягом року. Майже половина (47%) жителів області мають хронічні захворювання або проблеми зі здоров'ям. Найбільш поширені серед них: гіпертонія (майже третина населення), серцеві захворювання (майже кожен п'ятий мешканець області), остеохондроз, артроз та артрит (кожна дев'ята особа).

Отже, проблема збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді сьогодні є особливо актуальною. Це пов'язано з тим, що нині близько 90% студентів мають серйозні відхилення в стані здоров'я. 50% з них перебувають на диспансерному обліку, а кожен п'ятий студент зарахований до підготовчої чи спеціальної медичної групи або звільнений за станом здоров'я від фізичних навантажень. Понад 70% студентів мають низький і нижчий за середній рівні соматичного здоров'я. Наведені статистичні дані свідчать про необхідність неупередженого аналізу найбільш поширеної форми організації занять з фізичного виховання студентської молоді.

Серед основних причин погіршення здоров'я населення дослідники називають нехтування проблемами охорони здоров'я та навколишнього середовища, прорахунки в економічній і соціальній політиці, зміни в способі життя, стресові ситуації, у яких опиняються люди внаслідок незадовільних умов і норм життя, високий рівень поширення саморуйнівних видів поведінки: пиятика, наркоманія, токсикоманія, куріння кальяну. Відповідно все це й багато іншого негативно впливає на підготовку молодих фахівців у галузі фізичної культури та спорту [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати наукових досліджень доводять, що низький рівень наукових знань у галузі фізичної культури негативно позначається на навчальних академічних і самостійних заняттях студентів, на їхньому ставленні до фізичної культури та її структурних складників, зокрема на стані

здоров'я та психофізичній готовності до майбутньої професійної діяльності [2]. Науковими дослідженнями встановлено, що в загальному комплексі умов, які визначають рівень здоров'я сучасного студентства, першорядного значення набуває саме здоровий спосіб життя [3].

Формулювання цілей статті Мета статті – дослідити особливості професійної підготовки кадрів у галузі фізичної культури та спорту й перспективи її вдосконалення.

Завдання роботи:

- проаналізувати науково-методичну літературу щодо вдосконалення підготовки фахівців у галузі фізичного виховання та спорту;
- дослідити особливості збереження й зміцнення здоров'я студентів у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблеми підготовки кадрів у галузі фізичної культури та спорту постійно перебувають у полі зору фахівців України (М. Герцик, О. Вацеба, О. Куц, М. Носко, Б. Шиян та ін.). Процес навчання потребує стійкості й концентрації уваги, часто супроводжується виникненням стресових ситуацій (іспити, заліки), що підтверджує практичний досвід.

Аналізуючи сучасний стан вищої освіти в країнах пострадянського простору, А. Тихонов, А. Баженов наголошують на тому, що абсолютно немає взаємозв'язку між професійною освітою, науково-дослідною роботою та практичною діяльністю. Такого висновку дійшли й українські вчені Е. Можаяєв, С. Рясса та ін.

Хоча Україна й приєдналась до Болонської конвенції, модернізація національної системи вищої освіти має тільки деякі спільні ознаки з Болонським процесом, а за багатьма напрямками вона йому не відповідає. Перебудова національної системи освіти, зокрема й фізичної культури, у напрямках, зазначених Болонською декларацією, потребує визначення пріоритетних шляхів її вдосконалення. Сьогодні в галузі підготовки фахівців з фізичної культури та спорту накопичилось чимало наукових праць, присвячених оптимізації освітнього процесу в цій царині. В освітній сфері «фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» в Україні підготовка здійснюється за трьома напрямками: «фізичне виховання», «спорт» і «здоров'я людини», які, зі свого боку, на рівні магістратури поділяються ще на кілька спеціальностей. Кожна з них (викладач фізичного виховання, тренер з виду спорту, викладач фізичної реабілітації тощо) має свої специфічні особливості. Дослідження Ю. Коваленко свідчить про неготовність випускників вишів за напрямом «фізична культура» на високому професійному рівні

керувати процесом фізичного виховання школярів. Науковець окреслює умови підвищення ефективності професійної підготовки студентів, які набувають цю спеціальність: формування професійної готовності студентів до фізичного виховання дітей шкільного віку, що полягає в єдності мотиваційного (сформованість інтересу й потреби до майбутньої професії, до здорового способу життя); когнітивно-діяльнісного (професійні знання, уміння та навички), особистісного (професійно значущі якості особистості), здоров'язбережного (рівень фізичного здоров'я, функціональної підготовленості) компонентів з урахуванням їх взаємодії; інтеграція знань загальних основ фізичного виховання й особливостей психофізичного розвитку школярів; реалізація специфічних принципів пріоритету особистості майбутнього фахівця, безперервність і багаторівневість освіти, необхідність інтенсифікації навчального процесу, урахування специфіки майбутньої професії. Досить серйозною є проблема підготовки фахівців з адаптивного фізичного виховання. У 2017-2018 н. р. в Чернігівській області функціонувало 520 закладів загальної середньої освіти з контингентом 92 389 учнів, серед них у сільській місцевості – 369 закладів, де навчаються 25 115 учнів. Уперше сіли за парти 9 806 першокласників. До мережі закладів повної загальної середньої освіти входять: 24 гімназії, 7 ліцеїв, 1 колегіум. На території області функціонує 2 спеціальні загальноосвітні школи-інтернати, 6 навчально-реабілітаційних центрів. Щороку кількість вихованців у таких закладах скорочується на 1-2 %, що пов'язано з інтеграцією дітей з особливими потребами в загальноосвітні навчальні заклади. Водночас, орієнтуючись на світовий досвід, в Україні все більше використовується спільна форма навчання та виховання дітей з особливими потребами та їхніх здорових однолітків. За даними О. Мельник, зі 100 тис. дітей з особливими освітніми потребами, які інтегровані в загальноосвітні школи, 45 % становлять діти-інваліди. Вони мають проблеми розумового розвитку, сенсорні порушення (глухі, зі знизеним слухом, сліпі, слабозорі), з порушенням опорно-рухового апарату. Однак організаційно-методичні основи навчального процесу в загальноосвітніх школах орієнтовані на дітей, які нормально розвиваються, тому проблема визначення особливостей побудови й методики занять фізичною культурою з дітьми, що мають особливі потреби, у навчальних програмах підготовки вчителів фізичної культури залишається нерозв'язаною. У наукових дослідженнях, присвячених

питанням професійної підготовки фахівців у сфері фізичної культури та спорту обґрунтовують зокрема й зміст навчальних дисциплін, відповідно до контингенту учнів. Окрема увага зосереджується на модульно-рейтинговому навчанні, рейтинговому контролі в процесі навчання; упровадженні оцінки ECTS (Європейська кредитно-трансферна система) в систему фізичної культури; на психолого-педагогічних основах професійної підготовки. У науковій літературі особливу увагу приділено особистісному підходу, який забезпечує розуміння, пізнання, розвиток і самореалізацію особистості майбутнього фахівця в його цілісності й гармонійності. Це можливо за умови особистісно спрямованої трансформації форм і методів навчально-виховної роботи у вищих навчальних закладах. Зауважимо, що принцип особистісного підходу, покладений в основу побудови особистісно-орієнтованої професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері фізичного виховання та спорту піднімає останню на новий, більш якісний рівень функціонування [7].

Особистісно-орієнтована освіта майбутніх фахівців у галузі фізичної культури та спорту реалізується в діяльності, яка має й зовнішні атрибути спільності, і своїм внутрішнім змістом передбачає співпрацю, саморозвиток суб'єктів навчального процесу, виявлення їхніх особистісних функцій. Особистісно-орієнтована освіта відрізняється від традиційної, яка переслідує мету функціональної, предметно-речової освіченості людини, використовуючи особистість як засіб. Натомість особистісно-орієнтована освіта розглядає механізми існування особистості (рефлексію, вибірковість, відповідальність, автономність тощо) як самоціль освіти. На думку Є. Губіної, основною процесуальною характеристикою такої освіти є навчальна ситуація, що актуалізує особистісні функції учнів. В. Сериков і Е. Крюкова пропонують використання різномірних особистісно-орієнтованих завдань, засвоєння змісту в умовах діалогу особливого дидактико-комунікативного середовища, що забезпечує суб'єктно-змістове спілкування, рефлексію, самореалізацію особистості: імітацію соціально-рольових і просторово-часових умов, що вимагають від студентів прояву особистісних функцій в умовах внутрішньої конфліктності, змагання («Технологія імітаційних ігор»). Розвиваючи теорію особистісно-орієнтованого навчання, В. Лобачов і А. Вербицький звертають увагу на компетентнісний підхід, виділяючи три групи професійно-педагогічних компетенцій: компетентності, що характеризують особистість як таку, як суб'єкта життєдіяльності; компетентності, що стосуються взаємодії людини з іншими людьми; компетентності,

пов'язані з діяльністю людини, яка виявляється в усіх своїх типах і формах [7].

Для реалізації компетентнісного підходу В. Лобачов пропонує інноваційну педагогічну технологію – «квазіпрофесійну технологію навчання», суть якої в тому, щоб у базові спортивні дисципліни впроваджувати елементи теорії й методики фізичної культури в школі. Квазіпрофесійна технологія спирається на такі психолого-педагогічні принципи (Ю. Орлов): 1) принцип імітаційного моделювання умов професійної діяльності; 2) принцип спільної діяльності учнів; 3) принцип діалогічного спілкування, як необхідна умова розв'язання навчальних проблем, підготовки й ухвалення узгоджених рішень тощо; 4) принцип проблемності; 5) принцип двоплановості ігрової навчальної діяльності, згідно з яким діяльність професійного характеру, виконувана студентами в квазіпрофесійній роботі, носить одночасно діловий та ігровий характер. Продовжуючи тему компетентності, А. Тихонов наголошує на тому, що сучасний учитель не відповідає вимогам нинішньої освіти саме низьким рівнем суб'єктивного контролю й невмінням розв'язувати навчальні проблеми, що є однією з ключових компетентностей. Те саме стосується й інших ключових компетентностей – комунікативної та психологічного здоров'я. Індикаторами комунікативної компетентності вчений визначив способи розв'язання конфліктних ситуацій і вміння давати словесну інструкцію в усній і письмовій формах. У результаті досліджень А. Тихонов дійшов висновку, що вчителі в основному не можуть відмовитись від авторитарної школи – понад 60 % не змогли реалізувати суб'єкт-суб'єктні відносини з учнями. На практиці виникають проблеми з застосуванням принципів демократизації, гуманізації та діяльнісного підходу. Досліджуючи самоактуалізацію (або, за А. Маслоу, психологічне здоров'я), науковець указує на те, що вчителів фізичної культури переважно відрізняють середні показники за всіма шкалами, що є нормою, крім самоповаги й самосприйняття. Середні дані за цими шкалами відповідають особистостям, здатним до самоактуалізації, що ускладнює вихід на міжособистісний рівень спілкування. Тому уявлення про природу людини в них не таке гарне, ніж про себе. У роботі Е. Самойлової звернуто увагу на доцільність переорієнтації акцентів освітнього процесу у ВНЗ з оцінки знань дидактичних одиниць Державного освітнього стандарту на розуміння компетенції фахівця з вищою освітою, конкурентоспроможного на ринку праці, який має попит у роботодавців. Дослідниця конкретизує проблему цілепокладання

професійної успішності майбутнього фахівця в галузі фізичної культури з виявленням основних причин: брак інформації про алгоритм постановки професійних цілей; брак методичного супроводу постановки професійних цілей; брак технологічних знань, умінь і навичок постановки професійних цілей; брак традицій постановки професійних цілей у професійному соціумі. Окреслені причини браку прогнозованої професійної успішності призводять до інтуїтивного підходу у формулюванні професійних цілей, до неефективного плану професійного розвитку, що ускладнює професійну самореалізацію.

На брак концепції організації самоосвітньої діяльності студентів звертають увагу О. Карпова та Є. Сковилова, які проаналізували проблему на теоретико-методологічному рівні, визначили вміст компонентів самоосвіти студентів, розробили критеріально-діагностичну базу, теоретично обґрунтували комплекс педагогічних умов сприяння самоосвітній діяльності. Науковці експериментально випробували основні функції взаємозалежної аудиторної й позааудиторної діяльності: мотивувальні (задоволеність студентів власними досягненнями); інтегративні (поєднання загальних і спеціальних міжпредметних знань); накопичувальні (засвоєння соціального досвіду людства, збагачення додатковими знаннями й навичками спілкування); компенсаторні (подолання недоліків вузькоспеціальної освіти й особистісного розвитку); практичні (освоєння різних способів діяльності); розвивальні (удосконалення особистісних і професійно значущих якостей, розвиток досвіду самостійного проектування власної життєдіяльності). На основі практичних досліджень Т. Круцевич, Т. Матвійчук, А. Вербицький розробили організаційно-методичні умови, що сприяють формуванню мотивації до покращення професійної та спортивної підготовленості студентів, які здобувають професію вчителя фізичної культури [7; 8; 10].

Експериментальні умови охоплюють: орієнтацію на повний опис фахівця з фізичного виховання та спорту; активізацію творчої діяльності студентів у процесі засвоєння теоретичних профільних дисциплін навчального плану; активізацію практичної діяльності студентів для вдосконалення спортивної майстерності. Повний опис фахівця з фізичного виховання та спорту передбачає виконання таких завдань: а) студенти повинні скласти перелік фахових якостей спеціаліста з фізичного виховання та спорту, необхідних для роботи вчителем фізичної культури в школі й тренером з виду спорту, порівняти їх, знайти спільні та відмінні риси; б) виконати самоаналіз цих

якостей у себе; в) визначити їх необхідність; г) вказати, що подобається в професії вчителя фізичної культури й що не подобається; г) вказати, що подобається в професії тренера з виду спорту й що не подобається [6].

Невіддільним складником підготовки студентів у галузі фізичної культури та спорту є рівень фізичної підготовленості майбутніх фахівців як для покращення свого здоров'я, так і для показу школярам усіх рухових дій на заняттях з фізичної культури. Адже метод показу посідає провідне місце в методиці навчання рухових дій. Тому дуже важливо, щоб випускник ВНЗ міг показати техніку всіх вправ, передбачених шкільною програмою, у показі відобразити індивідуалізацію техніки для окремих школярів для покращення результатів виконання [5]. Саме здоров'я відіграє важливу роль у підготовці фахівців фізичного виховання і спорту. Загальновідомо, що навчальні заклади через дисципліну «Фізична культура» переслідують мету розв'язання виховних, освітніх, розвивальних і оздоровчих питань. Як важливий базовий компонент формування загальної культури студентів, фізична культура своїми формами та методами покликана отримати гармонізацію тілесного й духовного початку особистості, формуванню здоров'я. Остання обставина є особливо важливою, адже соціально-екологічні й політичні перетворення, що відбуваються сьогодні в Україні, на жаль, не сприяють удосконаленню людини, розумінню того, що саморозвиток, розвиток власної особистості – це допомога не лише собі, а й тим, хто тебе оточує. Оскільки людське життя є вищою цінністю суспільства, то сукупність властивостей якостей і стану людини є цінністю не лише самої людини, а й суспільства. Саме це перетворює здоров'я кожного індивіда на суспільне багатство.

Між тим, навчальний процес з фізичної культури, діяльність відповідних кафедр наразі спрямовані не на особистість студента, а радше – на зовнішні показники, що характеризуються контрольними нормативами навчальної програми. Як показує практика кафедр фізичного виховання вищих навчальних закладів, студентів, у кращому разі, залучають до засвоєння практичної частини програми з фізичної культури для підвищення рівня фізичної підготовки. Утворилась парадоксальна ситуація, коли студенти, що мають потребу в засвоєнні засобів і методів оздоровчої фізичної культури, такої можливості в стінах вищого навчального закладу не мають.

Список використаних джерел

1. Бороненко В. А., Лапопорт Л. А. Здоров'я і фізична культура студента. Москва: Альфа, 2009. 335 с.
2. Вербицкий А. А. Контекстное обучение в компетентностном формате. *Психология, педагогика, филология*. 2009. № 6. С. 67–73.

Сучасні процеси в суспільстві, зміна соціокультурних пріоритетів об'єктивно зумовлюють необхідність становлення парадигми фізичної освіти та особливу значущість інновацій у педагогічній сфері. Інновації в галузі фізичної культури – природна й необхідна умова її розвитку відповідно до потреб людей, які постійно змінюються.

Цілком очевидно, що фізична культура особистості неможлива без культури здоров'я та взаємодії фізичної культури й культури здоров'я. Актуальним залишається питання про необхідність формування у студентів культури здоров'я.

При цьому під культурою здоров'я розуміють створені цінності, що формують такий спосіб життєдіяльності людини, за якого дотримуються науково обґрунтованих соціальних і біологічних принципів здорового способу життя [1].

Висновки. Вивчення проблем професійної підготовки студентів спеціальностей з фізичної культури свідчить про переважно недостатній професійний рівень випускників для роботи вчителями, викладачами, тренерами з фізичної культури чи конкретного виду спорту. Передусім це пов'язано з мотиваційною сферою діяльності, хоча нерідко трапляється й недостатній рівень когнітивного та операційного компонентів. Для подолання цих недоліків у підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту розроблено багато сучасних методик, наприклад, особистісний, компетентнісний підходи.

Що ж до збереження й зміцнення здоров'я студентів, то слід наголосити, що рівень культури та здоров'я особистості визначається сформованими універсальними й спеціально спрямованими потенціалами, пов'язаними з оволодінням засобами самостійного використання прийомів і методів фізичної культури для підвищення адаптаційних резервів організму, працездатності й зміцнення здоров'я. Це і забезпечує формування культури здоров'я.

Використовуючи проаналізовані нами матеріали наукових досліджень, можна частково або цілком розв'язати проблему вдосконалення професійної підготовки кадрів у галузі фізичної культури та спорту шляхом збереження й покращення здоров'я, формування культури здоров'я у студентської молоді. Звісно, ми зробили на цьому шляху лише перші кроки й уважати їх панацеєю чи універсумом не можна. Тому окреслена нами проблема потребує подальших досліджень.

References

1. Boronenko, V. A., Lapoport, L. A. (2009). *Health and physical culture of student*. Moscow: Alfa. [in Russian]
2. Verbitskii, A. A. (2009). Context learning in the competence format. *Psikhologiya, pedagogika, filologiya*, 6, 67–73. [in Russian]

3. Завидівська Н. Н. Особливості формування загальної фізкультурно-оздоровчої освіти студентів в умовах здоров'язберезувального навчання. *Слобожанський науково-спортивний вісник: зб. наук. праць*. 2014. № 1(39). С. 37–42.
 4. Круцевич Т. Ю., Марченко О. Ю. Формування фізичної культури студентів у системі фізичної освіти. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. Київ: Олімп. л-ра, 2009. № 2. С. 78–81.
 5. Левицкий М. Л. Профессиональная подготовка учителя. *Педагогика*. 1993. № 3. С. 40–44.
 6. Матвійчук Т. В. Формування і виховання студента як суб'єкта фізичної культури. *Інститут фізичного виховання і спорту*. Серія: «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура». Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 13. С. 362–366.
 7. Проблеми вдосконалення підготовки фахівців у галузі фізичної культури й спорту / Г. І. Гончар, Г. В. Безверхня. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 4(32). С. 9–15.
 8. Скороход В. М., Скороход Т. В. Формування культури здоров'я молоді через освіту. *Основи здоров'я та фізична культура*. 2007. № 11. С. 7–8.
 9. Статистичний збірник, підготовлений колективами відділів обробки даних вибіркового обстеження населення, аналізу даних демографічної та соціальної статистики, аналізу даних економічної статистики. Чернігів: Головне управління статистики у Чернігівській області, 2016. 38 с.
 10. Формування здорового способу життя студентів як педагогічна проблема / Іванова І. В., Гвоздів С. П., Поліщук Л. М., Козикін А. Г. *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. 2007. № 4. С. 23–28.
 11. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік. МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». Київ, 2017. 516 с.
3. Zavydivs'ka, N. N. (2014). Features of formation of students' general physical and recreational education under the conditions of health-preserving studies. *Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk*, 1(39), 37–42. [in Ukrainian]
 4. Krutsevych, T. Yu., Marchenko, O. Yu. (2009). Formation of students' physical culture in the system of physical education. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*, 2, 78–81. [in Ukrainian]
 5. Levitskii, M. L. (1993). Teacher's professional training. *Pedagogika*, 3, 40–44. [in Russian]
 6. Matviichuk, T. V. (2011). *Formation and education of student as a subject of physical culture*. Institute of physical education and sport. Series: "Scientific and pedagogical problems of physical culture / Physical culture". Kyiv: NPU im. M. P. Dragomanova. Issue 13. 362–366. [in Ukrainian]
 7. Honchar, H. I., Bezverkhnia, H.V. (2015). Problems of specialists training improving in the field of physical culture and sport. *Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*, 4(32), 9–15. [in Ukrainian]
 8. Skorokhod, V. M., Skorokhod, T. V. (2007). Formation of youth health culture through education. *Osnovy zdorovia ta fizychna kultura*, 11, 7–8. [in Ukrainian]
 9. Statistical compilation prepared by teams of data processing departments of population surveys, analysis of demographic and social statistics data, analysis of economic statistics data. Chernihiv: Head office of statistics in Chernihiv region. [in Ukrainian]
 10. Ivanova, I.V., Hvozdi, S.P., Polishchuk, L.M. et al (2007). Formation of a healthy way of life of students as a pedagogical problem. *Pedahohichni nauky*, 4, 23–28. [in Ukrainian]
 11. Annual report on the health status of the population, the sanitary and epidemiological situation and the results of the Ukrainian health care system (2016). MOZ Ukrainy, DU "UISD MOZ Ukrainy". Kyiv. [in Ukrainian]

Рецензент: д.пед.н., доцент Прийма С.М.

Відомості про авторів:

Головач Андрій Андрійович

hto7hto@gmail.com

Академія державної пенітенціарної служби
вул. Гонча, 34, м. Чернігів,
Чернігівська обл., 14000, Україна

Дейнеко Сергій Миколайович

hto7hto@gmail.com

Академія державної пенітенціарної служби
вул. Гонча, 34, м. Чернігів,
Чернігівська обл., 14000, Україна

Філоненко Олексій Анатолійович

hto7hto@gmail.com

Академія державної пенітенціарної служби
вул. Гонча, 34, м. Чернігів,
Чернігівська обл., 14000, Україна

Черезов Юрій Олександрович

hto7hto@gmail.com

Академія державної пенітенціарної служби
вул. Гонча, 34, м. Чернігів,
Чернігівська обл., 14000, Україна

doi: 10.7905/nvmdpu.v0i20.2460

Information about the authors:

Holovach Andrii Andriiovych

hto7hto@gmail.com

Academy of the State Penitentiary Service
Honcha str. 34, Chernihiv,
Chernihiv region 14000, Ukraine

Deineko Serhii Mykolaiovych

hto7hto@gmail.com

Academy of the State Penitentiary Service
34 Honcha St., Chernihiv,
Chernihiv region 14000, Ukraine

Filonenko Oleksii Anatoliiovych

hto7hto@gmail.com

Academy of the State Penitentiary Service
34 Honcha St., Chernihiv,
Chernihiv region 14000, Ukraine

Cherezov Yurii Oleksandrovych

hto7hto@gmail.com

Academy of the State Penitentiary Service
34 Honcha St., Chernihiv,
Chernihiv region 14000, Ukraine

doi:

Матеріал надійшов до редакції 10. 06. 2018 р.
Прийнято до друку 25. 06. 2018 р.

Received at the editorial office 10. 06. 2018.
Accepted for publishing 25. 06. 2018.